Bauskas rajona
Skaistkalnes katoļu baznīcas
ērģeļu prospekta
izpēte pirms restaurācijas

Saturs

Ievads
1. Izpētes darbu veikšanas apstākļi un apjoms
2. Skaistkalnes baznīcas vēsturisko datu hronoloģija
3. Skaistkalnes baznīcas ērģeļu prospekta kompozīcija un apbūves tektoniskā uzbūve
4. Izpētes rezultāts
4.1.Pamatmateriāls un tā bojājumi
4.2.Apdares slāņu – krāsojumu hronoloģiskā secība
4.2.1.Sākotnējais krāsojums
4.2.2.Pārkrāsojumi
4.3.Krāsojumu sistēmas , to saglabātība un krāsas slāņu tehniskais stāvoklis
4.3.1.Grunts slānis
4.3.2.Oriģinālais krāsojums
4.3.3.Pārkrāsojumi
5. Ērģeļu prospekta izpētes kopsavilkums un secinājumi

Ievads.

Atsaucoties ērģeļu restauratora Viestura Ilsuma uzaicinājumam, 2008.gada augustā tika uzsākta Skaistkalnes baznīcas ērģeļu prospekta vēsturisko krāsojumu izpēte.

Kopumā izpētes uzdevums bija noskaidrot ērģeļu vēsturiskās pārveides un to hronoloģiju. Lai iegūtu vispusīgākus datus, izpētes darbi tika veikti kompleksi – gan ērģeļu instrumentā, gan ērģeļu apbūvē. Darbu izpildē piedalījās šīs atskaites sastādītāja polihromā koka restauratore – vecmeistare Aida Podziņa, ērģeļu restauratori Viesturs Ilsums un Alvis Melbārdis, kā arī datorgrafiķis Kaspars Putriņš.

Šīs atskaites uzdevums ir atspoguļot tikai prospekta krāsojuma izpētes rezultātus, nesasaistot ar konkrētām konstruktīvām izmaiņām ērģeļu apbūvē, kas veiktas instrumenta pārveides rezultātā (tas būtu veicams tālākā izpētes un restaurācijas procesā).

Izpētes darbu veikšanas apstākļi un apjoms.

Skaistkalnes baznīcas ērģeļu apbūves veiktās izpētes process, šajā posmā vairāk koncentrējās tieši uz ērģeļu prospekta krāsojumu sistēmu noskaidrošanu.

Lai noskaidrotu prospekta vēsturisko krāsojumu sistēmu hronoloģiju un konkrēto krāsojumu slāņu tehnisko stāvokli, izpētes ietvaros tika veiktas krāsu slāņu zondāžas uz konstruktīvajām un dekoratīvajām detaļām, kā arī uz skulpturālajiem griezumiem.

Objektā uz vietas –tika veiktas krāsojumu zondāžas ērģeļu apbūves karkasa vairākās vietās, lai noskaidrotu konstruktīvo mezglu iespējamo izmaiņu hronoloģiju. (*Skat. shēmu Nr.1. - 20 lpp.*)

Prospekta dekoratīvo detaļu izpētes nolūkā, tika demontēti vairāki kokgriezumi un viena skulptūra, ka arī viens ērģeļu apbūves pildiņš no prospekta cokola daļas. (*Skat. shēmu Nr.2. - 21 lpp.*) Demontēto detaļu krāsojumu izpētes process tika veikts restaurācijas darbnīcā.

Izpētes darbus objektā veicu izmantojot pieslienamās kāpnes (kas neapšaubāmi apgrūtināja procesu un brīvu piekļūšanu atsevišķām detaļām). Darba procesā tika pielietots papildus apgaismojums un izmantots optiskais palielinājums. Veiktās krāsojumu zondāžas tika fiksētas fotouzņēmumos.

Paralēli objekta izpētes darbiem, virspusēji iepazinos ar baznīcas vēsturi.

Skaistkalnes baznīcas vēsturisko datu hronoloģija

Skaistkalnes baznīcas galveno vēsturisko datu hronoloģijai tika izmantota mākslas vēsturnieka Daiņa Bruģa sagatavotā brošūra (izdota 1995.gadā) “Skaistkalnes baznīca”.

1692. gadā pabeigta Skaistkalnes mūra baznīcas celtniecība.

Izgatavoti baznīcas iekārtas priekšmeti – altāris un kancele.

17.gs. beigās 18.gs. sākumā iebūvē ērģeles.

1728. gadā pēc Ziemeļu kara baznīca remontēta (nav konkrētas norādes ko tieši remontē).

1742. gadā remontē celtnes apmetumu un krāso. Pārsedz baznīcas jumtu un torņus ar skārdu.

Izgatavots jauns altāris dienvidu sānjomā, tas tiek iesvētīts.

1666. –1773. gadam jezuītu periods.

18.gs. otrā pusē izgatavo altāri ziemeļu sānjomā.

1776. gads saistās ar tēlnieku Žanu Furānu, kā uzrāda mākslas zinātnieka P.Kampes sastādītais leksikons. Viņa veikums nav līdz šim identificēts.

1790.gadā vizitācijas protokolā minēts luktas krāsojums – melns violets, balts. (V.Ilsums no arhīva mater iāliem).

1797. gadā dienvidu sānjoma altāra gleznai piestiprināti aplikatīvi sudraba un misiņa kalumi.

1833. gadā baznīcā notiek renovācijas darbi.

1851. – 1852. gados notiek lielāki remontdarbi un uzliek dakstiņa jumtu. No jauna tiek izbūvētas torņa smailes.

1856. gadā pārkrāso 1742. gadā būvēto sāna altāri.

1862. gada torņiem uzliek zaļi krāsotu skārda jumtu.

1885. gadā torņa jumtiņus nokrāso sarkanus.

1889. gadā remontdarbi ērģelēs (gada skaitlis uzrakstīts uz ērģeļu stabulēm un konstrukcijas – V.Ilsuma sniegtie dati).

1923. gadā pēc Pirmā pasaules kara baznīca iegūst vienlaidus dakstiņa jumtu. Ieliek jaunus logus.

1773. –1929. gadam pēc jezuītu periods.

1932. gadā veikta baznīcas uzmērīšana.

1934. gadā draudze griezās pie Pieminekļu valdes ar lūgumu palīdzēt nomainīt satrunējušos baļķus.

1936. baznīcā ierīko elektrisko apgaismojumu.

1937. gadā nomaina jumta dakstiņus izveidojot dažus agrāk nebijušus lodziņus.

Otrā pasaules karā baznīca zaudēja abas torņa smailes, atiku galvenajā fasādē, daļēji tika nopostīts dienvidrietuma torņa mūris.

1945. gadā uzliek pagaidu dēlīšu jumtu.

1929. –1949. gadam kapucīņu periods.

1952. gadā atjaunots jumta segums.

1970. gadā jumtam uzliek skārda segumu.

1979. gadā torņos uzliek krustus, kas izgatavoti pēc vecā parauga.

Skaistkalnes baznīcas ērģeļu prospekta kompozīcija un apbūves tektoniskā uzbūve.

Skaistkalnes baznīcas ērģeļu prospekta (582x 416x 339cm) pamatkonstrukciju veido karkass (statņi un šķēršļi, kas savienoti ar taisnām, slēptām tapām). Prospekta kompozīcija veidota simetriski no centra uz abām pusēm. Prospekts kompozicionāli nosacīti dalās trīs horizontālas joslās – pamata jeb cokola daļa, virs tās galvenā dekoratīvā josla – rindā kārtoti pieci dažāda augstuma izliekti stabuļu torņi un četri stabuļu logi, kuri dekoratīvi papildināti ar kokgriezumu rotājumiem. Un trešā – noslēdzošā josla ar piecu stabuļu torņu vainagojošām skulptūrām. Apbūves prospekta daļā statņu priekšējo plakni pa perimetru rotā dekoratīvs ierāmējums, ar profilētu iekšējo malu.

Ērģeļu apbūves karkasu viedo statņi un šķēršļi, kas savienoti ar taisnām, slēptām tapām. Ērģeļu instrumentu nosedz apbūves karkasā nostiprināti attiecīga izmēra rāmja – pildiņi. (*Skat. shēma Nr.1*.)

Prospekta cokola daļā starp vidējiem statņiem ievietots ērģeļu spēles galds. Pārējā daļā instrumentu nosedz rāmja – pildiņi. Prospekta cokola augšējās daļas apbūves paplašinājumi (kur atrodas instrumenta reģistru ieslēgu mehānika un vellenbrete) nosegti ar dekoratīviem griezumiem – eņģeļa galviņām ar spārniem (serafimi). Cokola augšējā daļā, abās pusēs spēles galdam, zem mazo stabuļu torņu grīdas, piestiprināti dekoratīvi vīnogu ķekari (kaut gan funkcionāli traucē piekļūt ērģeļu mehānismam caur priekšējās fasādes pildiņiem). Virs ērģeļu spēles galda piekārta eņģeļu galviņa ar spārniem.

Prospekta **galvenā – dekoratīvā daļa** virs cokola, akcentēta ar nelielu rizalītveida izvirzījumu un iesākas ar dekoratīvu frīzes joslu, kas ietverta profilētās līstēs. Izvirzītās daļas grīda un frīzes josla kopē stabuļu

torņu un logu konfigurāciju. Virs frīzes joslas paceļas centrālais stabuļu tornis (parametros – vislielākais), malās zemāki (vidējā izmēra) stabuļu torņi. Starp centrālo un malējiem torņiem iekomponēti viszemākie (vismazākā izmēra) stabuļu torņi. Starp minētajiem stabuļu torņiem ievietoti šauri stabuļu logi. Bez stabulēm, stabuļu torņi un logi aizpildīti ar nelieliem ažūriem akantu griezumiem (apakšējā un augšējā daļā). Augšējā daļā stabuļu torņu logus iezīmē šauras profillīstes. Virs profillīstēm uz gludām fona joslām komponētas eņģeļu galviņas, kas ieskautas akantu vijumos (šie dekorējumi veidoti atbilstoši stabuļu torņu parametriem). Visus piecus stabuļu torņus noslēdz vainagdzega.

Prospektu sānu daļās noslēdz bagātīgi, masīvi un ažūri akantu vijumu spārni. Virs stabuļu logiem, pie stabuļu torņu iekšējām malām piestiprināti vertikāli izstiepti, šauri akantu vijumi griezumi.

Stabuļu torņus **vainago skulptūras** – muzicējoši eņģeļi. Eņģeļi novietoti uz pamatnēm virs piecu volūtu savienojumiem. (*Skat. foto Nr.1. – kopskats*)



Ērģeļu apbūve un prospekts vairākkārt pārkrāsots, kopumā veidojot biezu, nelīdzenu slāni. Pēdējā krāsojumu sistēmā izmantotas vēsi balts un sārti balts ar gaišākiem un tumšākiem violeti sarkaniem akcentiem, griezumi – bronzēti, skulptūras krāsotas naturālos toņos, bet tērpi – vēsi baltā (nedaudz niansēts krāsojums, modulējot formu) un bronzas krāsā. (*Sīkāk skatīt sadaļā* – ***"Krāsojumi"***)
Pēdējais krāsojums veikts ar eļļas krāsām uz neattīrītas virsmas (krāsā daudz piemaisījumi – gruži, putekļi).

Izpētes rezultāts.

Pamatmateriāls un tā bojājumi

Ērģeļu prospekta apbūves karkass un rāmja – pildiņi izgatavoti no skuju koka. Konstrukcija stabila. Atsevišķie konstruktīvie mezgli laika gaitā pārveidoti – mainot statņu novietojuma parametrus (saglabājušās vecās savienojumu ligzdu vietas, kā arī novērojami naglu atstātie caurumi). Rāmja – pildiņa parametri izmainīti pie attiecīgā laika pārveidēm. Ērģeļu apbūvē atspoguļojas arī izmaiņas, kas saistītas ar ērģeļu luktas grīdas pārbūvēm un līmeņa izmaiņām. (*Skat. shēmu Nr.3.*)



Jāsecina, ka vislielākās konstruktīvās izmaiņas notikušas ērģeļu apbūves cokola daļā. Konkrētās izmaiņas konstatējamas turpmākā izpētes un restaurācijas gaitā sakompilējot visus izpētes materiālus un iegūtos datus.

Ērģeļu prospekta **dekoratīvi ornamentālie griezumi** izgatavoti no liepas(?) koka. Stabuļu logu griezumi veidoti taisnā masīvā panelī, bet stabuļu torņu griezumu izliekums veidots paneļus pēc vajadzības salīmējot slīpā sadurē. Prospekta spārnu izteiksmīgais griezums panākts veidojot kompozīciju divos līmeņos – pirmo līmeni veido pamatgriezums (pamata panelī), bet otro līmeni veido izvirzītākās detaļas (pielīmētas papildus sagataves). Prospekta centrālā stabuļu torņa labās puses stabuļu loga apakšējā daļas **dekoratīvā kokgriezuma aizmugures augšējā stūrī ar melnu krāsu uzrakstīts burts "M"**. (*Skat. foto Nr.2*)

Kokgriezumi karkasā nostiprināti ar kaltām naglām.

Kokgriezumi ir salīdzinoši labā tehniskā stāvoklī. Būtiskākie defekti ir sekojoši:

- trūkst četri nelieli griezumi no malējiem stabuļu logiem un viena volūta labajā pusē virs mazākā stabuļu torņa;
- lielākie kokgriezuma zudumi ir labajā prospekta spārnā (skatoties uz prospektu) – akanta vijuma rozete un atsevišķas lapu detaļas;
- trūkst nelieli, sīki detaļu fragmentiņi;
- atsevišķas līmējuma šuves pavērušās un koksnes rukumu rezultātā radušās nelielas plaisas, atsevišķi mehāniski bojājumi;
- oriģinālā krāsojumu zudumu vietās koksnes virsma plūksnaina;
- aizmugures nekrāsoto virsmu sedz liels sadzīves netīrumu slānis un kosmētisko remontu krāsu nopilējuma traipi.

Ērģeļu prospekta **skulptūras** un atribūti (vijoles, taures) izgatavotas no liepas(?) koka, bet spārni no skuju koka. Skulptūru stāvi griezti masīvkokā kopā ar pamatnēm, bet rokas veidotas pielīmējot papildus koka sagataves. Eņģeļu spārni griezti atsevišķā koka panelī un pēc tam piestiprināti ar tapām un kaltām naglām. (Arī eņģeļu galviņas grieztas masīvkokā.

Skulptūru tehniskais stāvoklis ir salīdzinoši sliktāks kā dekoratīvajiem kokgriezumiem. Būtiskākie defekti ir sekojoši:

- sīki detaļu fragmentu zudumi un – kāju un roku pirkstu gali, koksnes izdrupumi taurītēm un apakšējās pamatnēs;

• pavērušās līmējuma šuves un koksnes rukumu rezultātā radušās plaisas, atsevišķi mehāniski bojājumi apakšējās pamatnēs, spārnu un roku piestiprinājumu vietās;
• laika gaitā atdalījušās detaļas piestiprinātas ar naglu palīdzību (rokām, spārniem, vienai vijolei);
• oriģinālā krāsojumu zudumu vietās koksnes virsma plūksnaina;
• demontētā eņģeļa labais spārns noīsināts – domājams, ka naglas stiprinājums izraisījis koksnes plaisāšanu un koksnes staigāšanas rezultātā plaisa padziļinājusies līdz spārns nolūzis, jo vertikālais plīsums iet pa koksnes šķiedru naglas iedzīšanas vietā. Pašreizējais stiprinājums – kalta nagla iedzīta nedaudz augstāk. Kreisais spārns varētu būt pilnībā saglabājies, bet laika gaitā vertikāli nolūzis (stiprinājuma vietā, redzami divi naglu caurumi, bet nedaudz uz augšu, izveidots vēl vienas naglas caurums, vecās kaltās naglas satur tikai mazu spārna fragmentiņu). Spārns ar nelielo spārna fragmentu sastiprināts ar trim mazām rūpnieciskām nagliņām (*Skat. foto Nr.3.*)



• aizmugures nekrāsotās virsmas sedz liels sadzīves netīrumu slānis un kosmētisko remontu krāsu nopilējuma traipi;

Apdares slāņu – krāsojumu hronoloģiskā secība

Ērģeļu prospekta hronoloģiskais krāsojums un krāsojumu sistēmas tika noteiktas veicot krāsu slāņu zondāžas. Izpētes rezultāti pārskatāmi apkopoti tabulās:
• "Ērģeļu prospekta krāsojumu sistēmas karkasā, rāmja – pildiņos un profillīstēs" (Nr.1.);
• "Ērģeļu prospekta krāsojumu sistēmas dekoratīvajos griezumos un skulptūrās" (Nr.2.),
kur krāsojumu izmaiņas tiek apskatītas grupējot detaļas. (Objektīvu iemeslu dēļ vainagojošajā dzegā nav veiktas krāsojumu zondāžas.)

Atsevišķu detaļu vēsturiskie krāsojumi ir polihromi, vietām pilnībā zuduši vai grūti identificējami, un tādēļ to krāsojumu sistēmu hronoloģija precīzāk atspoguļota tabulās – no Nr.3. līdz Nr.9.

Sākotnējais (oriģinālais) krāsojums.

Grunts slānis

Ērģeļu prospekta karkasa fasādes virsmas koksne pirms gruntēšanas apstrādāta ar līmi.

Pēc tam, **tonēta līmes grunts – ķieģeļu sarkanā krāsā**, klāta plānā slānī uz **karkasa** fasādes virsmām un profillīstēm. Vietās, kur krāsojums saglabājies tikai atsevišķu laukumiņu veidā, tā ir grūti identificējama.

Rāmja – pildiņos grunts slānis nav konstatēts, izņemot uz profilējuma – balta krīta līmes grunts. Uz rāmja un pildiņa virsmas zem pārkrāsojumiem atsedzas tikai nedaudz brūni ietonēta koksne.

Dzeltenīgi **balta krīta–līmes grunts** klāta uz dekoratīvi **ornamentālajiem griezumiem** (akanti un vīnogu ķekari) nevienmērīga biezuma slānī. Formās izteiksmīgos griezumus klāj biezāks grunts slānis, kā paneļos veidotajos ornamentālajos griezumos.

Balta – krīta līmes grunts izmantota arī eņģeļu spārnu un tērpu gruntēšanai.

Ar tonētu līmes grunti – sarkani brūnā krāsā, pārklātas plānā slānī skulpturālo griezumu (muzicējošo eņģeļu skulptūru un dekoratīvo eņģeļu galviņu) **atklātās ķermeņu daļas** – galvas, rokas un kājas.

Krāsojuma slānis

Karkasa izvirzītās plaknes krāsotas **brūni – sārti baltas** (iespējams marmorētas), padziļinātās plaknes – **gaiši brūni sarkanas**, profilējumi – **spilgti oranži**. Profillīstēs joslas krāsotas divos toņos – **gaiši brūni sarkanas** un **dzeltenas** (okers) uz kurām iespējams bijis zeltījums.

Karkasā ievietoto rāmja – pildiņu (iespējams, saglabājies tikai viens oriģinālais prospekta pildiņš)

vidus plakne krāsota sārti baltā krāsā, profilējums spilgti oranžs, bet rāmis, iespējams, gaiši brūni sarkans(?) – krāsojums nav identificējams.

Dekoratīvi ornamentālo **griezumu** baltā grunts pārklāta ar dzelteno okeri un **zeltījumu** (zeltījums praktiski nav saglabājies, tādēļ grūti noteikt zeltījuma tehniku). Dekoratīvo griezumu **fona plakni** frīzes joslā klāj **dzeltenais okers**.

Uz skulptūru un dekoratīvo galviņu brūnās grunts (sejām, rokām, kājām), domājams, klāts niansēts naturāls krāsojums(?), iespējams, tas bijis ieturēts bālos naturālos miesas toņos (konstatēts nelielā apjomā tikai cokola eņģeļa sejas daļā, citur – nelielajos atseguma laukumos, grūti identificējams). Eņģeļu spārnu un tērpu daļā baltā grunts pārklāta ar dzelteno okeri un zeltījumu.

Pārkrāsojumi

1. pārkrāsojums

Karkasā izvirzītās plaknes (ieskaitot plakņu profilus) krāsotas **bāli gaiši zaļas**, bet padziļinātās virsmu plaknes kontrastainas – **melnas**. Profillīstēs – tāpat izmantoti abi kontrastu toņi – gaiši zaļais un melnais. ***Rāmja – pildiņā pirmais pārkrāsojuma slānis nav konstatējams (oriģinālais krāsojums saglabājies nelielu laukumu veidā tikai pildiņa augšējā malā un profilētajā malā)***.

Dekoratīvie **kokgriezumi** pārkrāsoti vispirms ar plānu **zaļganpelēku** krāsu **uz tās** pēc tam klāts **bronzējums**. Frīzes joslas **pamata plakne** pārkrāsota **melnā** krāsā.

Šajā pārkrāsojuma slānī **skulptūru krāsojumu** grūti konstatēt, jo tas nav saglabājies (atsegtajos zondāžu laukumos nav identificēts), izņemot skulptūras matu daļā. **Matu** daļu sedz plāns **zaļganpelēks** krāsas slānis, bet **nav** saglabājies **bronzējuma** slānis (kas citur šajā krāsojumu sistēmā klāts kopā ar zaļganpelēko krāsu). Skulptūrai tērpa aizmugures daļā saglabājušies atsevišķi **melni krāsas** laukumi. Melnā krāsa nav konstatējama zem nākošā (otrā) pārkrāsojuma slāņa. Minētais fakts ļauj domāt, ka pirms pārkrāsošanas no skulptūras virsmas ir noņemti iepriekšējie krāsojumi vai arī to zudums ir bijis ļoti lielā apjomā un līdz ar to par pārkrāsojuma esamību varam spriest tikai no nedaudzajiem krāsas laukumiem skulptūras aizmugurē. (*Skat. foto Nr.4.*)





2. pārkrāsojums

Karkasā izvirzītās plaknes **gaiši pelēki zilā** krāsā, bet padziļinātās virsmas plaknes **tumši pelēki zilā** krāsā. Profilējuma krāsojumā arī izmantots zilais tonis, bet krāsojuma sliktās saglabātības dēļ grūti precizēt abu zilo krāsojuma robežu. Profillīstēs izmantoti abi zilie – gaišais un tumšais krāsu tonis. **Rāmja – pildiņa** visas virsmas klāj monotons **bāli zilgani pelēks** plāns slānis (saglabājies mazos atsevišķos laukumos vairāk kā iekrāsota koksne, konstatējams tikai optiskā palielinājumā)

Dekoratīvie **griezumi** krāsoti **niansēti brūnā** krāsu gammā – griezuma reljefie padziļinājumi tumši brūni, bet izvirzītās virsmas gaiši dzelteni brūnas. (*Skat. foto Nr.5.*). Frīzes joslas **pamata plakne** pārkrāsota **tumši zilā** krāsā.

Skulpturālo griezumu sejas, kājas un rokas pārkrāsotas ar niansētu pelēki **sārti baltu** krāsas toni, bet tērpi – niansētā **pelēki baltā** krāsu gammā. Eņģeļu spārni pārkrāsoti niansēti – ar **pelēki baltu** krāsu.

3. pārkrāsojums

Ērģeļu prospekta **karkass** vienlaidus pārkrāsots **bāli gaiši zaļā** krāsā. Pēc tam karkasa izvirzītās plaknes vēlreiz viegli (plānā slānī) pārkrāsotas ar **zaļgani brūni dzeltenu** krāsu. Profillīstes akcentētas ar monotoni **dzelteni baltu** krāsojumu, bet pēc tam izvirzītās virsmas vēlreiz pārklātas secīgi ar zelta okera un **bronzas** krāsu. **Rāmja – pildiņa** visas virsma pārkrāsota **bāli gaiši zaļā** krāsā, pēc tam rāmis viegli ietonēts ar **zaļgani brūni dzeltenu** krāsu.

Dekoratīvie **griezumi** monotoni pārkrāsoti ar **bronzas** krāsu biezā slānī.

Skulpturālo griezumu sejas, kājas un rokas (pirms tam virsmu apstrādājot ar saistvielu – nevienmērīgā slānī) atsvaidzinātas plānā slānī ar **vēsi sārtu** toni. Eņģeļu tērpi vēlreiz pārkrāsoti plānā slānī ar **pelēki baltu** krāsu. Bet eņģeļu spārni krāsoti **zilgani baltā** niansētā krāsu gammā. Šajā pārkrāsojuma reizē eņģeļu matu krāsojums nav atsvaidzināts.

4. pārkrāsojums

Prospekta **karkass** iegūst monotonu **tumši brūnu** krāsojumu uz kura izceļas tikai **bronzētās** profillīstes – kas vienlaidus (visas joslas) pārklātas ar spožu bronzu.

Dekoratīvie **griezumi** pārklāti ar gaiši dzeltenīgi zaļu krāsu plānā slānī un pēc tam krāsoti ar **spožu bronzu**.

Skulpturālo griezumu sejas, kājas un rokas atsvaidzinātas ar **māla sārtu** krāsas toni. Eņģeļa tērps iegūst polihromu krāsojumu – tērpa augšdaļā secīgi klāts dzeltenais okers un **bronza**, bet apakšējā daļa viegli pārkrāsota **pelēki baltā** krāsas tonī. Eņģeļa spārni **bronzēti** biezā slānī, bet mati pārkrāsoti – **tumši brūni**.

5.pārkrāsojums

Prospekta **karkass** iegūst gaišu krāsojumu – **vēsi baltā** krāsas tonī pārkrāsotas izvirzītas plaknes un profili, padziļinātās virsmas – viegli **sārti baltas** (tonāli nevienmērīgs krāsojums). Arī profillīstes nokrāsotas monotoni vēsi baltā krāsā.

Dekoratīvie **griezumi** tiek nedaudz atsvaidzināti ar plānu **bronzas** krāsojumu.

Skulpturālo griezumu sejas, kājas un rokas atsvaidzinātas vietām ar **gaišāki sārtu** krāsojumu. Eņģeļu spārni tiek atsvaidzināti ar plānu **bronzas** krāsojumu, bet tērpa augšdaļa pārkrāsota ar **sinepju brūni dzeltenu** krāsu , bet apakšējā daļa atsvaidzināta ar niansētu **pelēcīgi baltu** krāsu. Eņģeļu matu krāsojums netiek atsvaidzināts.

Krāsojumu sistēmas, to saglabātība un krāsas slāņu tehniskais stāvoklis



<u>Grunts slānis</u>

Ērģeļu prospekta un apbūves detaļu gruntēšanai (pēc virsmas piesātināšanu ar līmi) izmantotas netradicionāli trīs tonāli atšķirīgas gruntis, atkarībā no paredzētā apdares krāsojuma. Gruntējumam kā saistviela izmantota līme.

Ķieģeļu sarkanā grunts klāta plānā slānī uz visām karkasa konstruktīvo detaļu ārējām virsmām. Grunts slānis zudis vietās, kas lietošanas gaitā tiek skarts rokām un vairāk pakļautas ārējo faktoru nelabvēlīgai ietekmei. Uz profillīstēm ķieģeļu sarkanā grunts saglabājusies nelielos laukumos un tik tikko ir konstatējama.

Sarkani brūna līmes grunts izmantota skulptūru un eņģeļu galviņu sejas daļā un uz kāju un roku virsmām. Atsegtajos laukumos grunts slānis plāns, vairāk raksturojama – kā iekrāsota koksne. Gruntējums sliktāk saglabājies uz skulptūru rokām (arī koksne izdēdējusi). (*Skat. foto Nr.6.*)



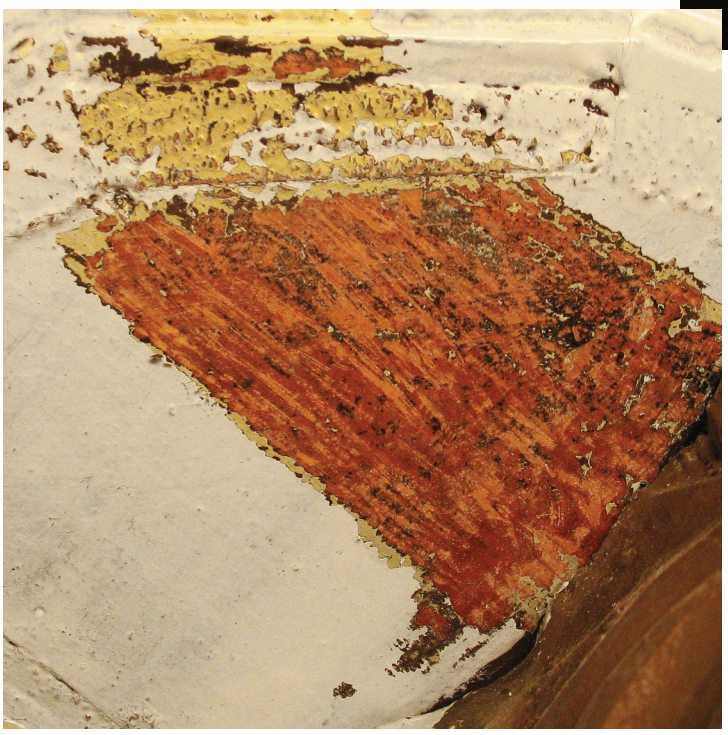
Balta krīta līmes grunts klāta uz dekoratīvajiem griezumiem un skulptūru un eņģeļu galviņu detaļām – spārniem, matiem, skulptūru ietērpiem un atribūtiem. Krīta–līmes grunts nav konstatēta uz demontētā eņģeļa spārniem, kuri atšķirīgi izgatavoti no skuju koka, liek domāt, ka tie laika gaitā rekonstruēti – nav oriģināli. ***Balta krīta–līmes grunts slānis konstatēts rāmja–pildiņu profillīstēs, kur tas saglabājies nelielu laukumiņu veidā***.

Uz reljefākām virsmām grunts klāta biezākā slānī. līdz ar to ir lieli grunts slāņa zuduma laukumi, vietām nesaistās ar pamatmateriālu. (*Skat. foto Nr.7.*) Vislielākie krīta–līmes grunts zudumi konstatējami skulptūru tērpu daļā. Grunts slānis atrodams tikai aizmugures daļā nelielu laukumiņu veidā, kas kopumā iezīmējas kā vertikāla josla. Arī skulptūru matu daļā grunts slānis tik tikko konstatējams virsmas padziļinājumos apslēptākajās vietās. Uz pārējām virsmām tas saglabājies nevienmērīga biezuma slānī, dažādās nodiluma pakāpēs.



Oriģinālais krāsojums

Ērģeļu prospekta sākotnējais krāsojums ieturēts brūni dzeltenā gammā ar zeltījuma akcentiem. Karkasa un pildiņu virsmās mijas brūni sārti balts un gaiši brūni sarkans krāsojums, plakņu norobežojošie profili oranži. Horizontālās profillīstes krāsotas dzeltenas (okers) un pēc tam izvirzītās joslas zeltītas. Dekoratīvie kokgriezumi zeltīti (apakšā – dzeltens okera starpslānis). Skulptūru un eņģeļu galvu sejas, rokas, kājas krāsotas naturālos toņos, bet tērpi, mati un spārni – zeltīti.



Brūni sārti baltā krāsa klāta plānā slānī, sārto nokrāsu baltajam krāsojumam piedod ķieģeļu sarkanā grunts. Krāsojums saglabājies nevienmērīgi, vietām tumšāks , vietām gaišāks vietām zudis pilnībā. Tonāli nevienmērīgais klājums (atsegtajos laukumos) neizslēdz iespēju, ka tas izpildīts marmorējuma tehnikā. Šīs tonālās atšķirības zondāžu laukumos apgrūtināja noteikt krāsojuma sistēmu, tikai atsedzot lielākus virsmas laukumus, bija iespējams krāsojumu identificēt. (*Skat. foto Nr.8.*)

Gaiši brūni sarkanā krāsa klāta plānā slānī. Krāsojums konstatējams tikai padziļinātajās virsmās, bet ar vienmērīgi sīkiem zuduma laukumiem. Krāsojums labi saglabājies uz stabuļu torņu izvirzītās grīdas apakšējās virsmas. (*Skat. foto Nr.9.*)

Spilgti oranžais krāsojums biezā slānī klāts uz statņu un rāmja– pildiņu profiliem. Saglabājies ar lielākiem un mazākiem zuduma laukumiem. Laba saistība ar grunts slāni un salīdzinoši noturīgs.

Dzeltenais okers klāts uz baltās krīta–līmes grunts klāts kā starpslānis zeltījumam. Tās klāts salīdzinoši biezākā slānī. saglabājies nevienmērīgi vietām zudis, vietām tikko iekrāso balto grunts slāni, nelielos laukumiņos saglabājies visa slāņa biezumā. (*Skat. foto Nr.10.*)

Dzeltenais okers klāts arī kā krāsojums uz profillīstēm un uz frīzes fona plaknes. Uz šīm virsmām tas saglabājies nelielu laukumiņu veidā.





Zeltījums uz dzeltenā okera saglabājies mikroskopisku laukumiņu veidā (bez optiskā palielinājuma nav konstatējams). Zeltījumam vāja saistība ar dzeltenā okera slāni.

Naturālais eņģeļu seju, kāju un roku ***krāsojums*** atsedzas tikai dažos zondāžu mazajos laukumiņos (konstatējams tikai optiskā palielinājumā). Krāsojums ieturēts vēsā – sārti pelēki baltā gammā. Iespējams, pelēcīgo nokrāsu piedod nenotīrītais netīruma slānis, kas nav noņemts pirms pārkrāsošanas. Skulptūras roku un kāju zondāžas laukumos, šis krāsojuma slānis nebija identificējams. (*Skat. foto Nr.11.*)

Pārkrāsojumi

1. pārkrāsojums

Pirmais pārkrāsojums veikts daļēji saglabājot iepriekšējo krāsojumu sistēmu, bet tonāli izmainot krāsu attiecību kontrastus. Oriģinālā krāsojuma brūni sārti baltās plaknes un oranžie profili pārkrāsoti ar zaļgani baltu krāsu. Bet gaiši brūni sarkanās plaknes – melnā krāsā. Zaļgani baltā un melnā krāsa izmantota arī joslu krāsojumā uz profillīstēm.

Dekoratīvie griezumi bronzēti, vispirms virsmu pārkrāsojot ar zaļganpelēku krāsu.

Skulpturālo griezumu krāsojums gandrīz pilnībā zudis un nav nosakāms. Atsevišķi krāsu laukumi (melnā krāsa) saglabājušies skulptūru tērpa daļā. Skulptūru matu krāsojuma zondāžu laukumiņos atsedzas tikai plāns zaļganpelēks krāsojums, nav konstatēts bronzējums.

Zaļgani baltā krāsa klāta plānā slānī, tā sasaistījusies ar oriģinālā krāsojuma slāņa laukumiem. Zaļgani baltais slānis uz virsmām nevienmērīgi nodilis un kopā ar oriģinālo gaišo krāsojumu, vizuāli veido vienotu nevienmērīgu, raibu slāni. Uz atsevišķām virsmām nav saglabājies (vietās, kur lielāka mehāniskā slodze).

Melnais krāsojums klāts biezākā slānī. Rupjie krāsu pigmenti veido krāsojuma virsmu viegli reljefainu. Krāsojums saglabājies nevienmērīgu, nelielu laukumiņu veidā, uz profillīstēm tikai atsevišķu punktiņu veidā. Krāsojumam vāja saistība ar oriģinālo krāsojumu, vietām zudis pilnībā. Kopumā melnais krāsojums labāk saglabājies prospekta karkasa augšējā daļā. (Skat. foto Nr.12.) Lielāki melnie krāsas laukumi redzami skulptūras aizmugurē (vietām virs dzeltenā okera), bet tērpa krāsojumā sānu un priekšējā daļā nav saglabājies.



Zaļganpelēkās krāsas slānis klāts plānā slānī uz dekoratīvajiem griezumiem kā imprimatūra bronzējumam. Labi sasaistījies ar oriģinālo krāsojumu. Atsevišķās vietās zudis.

Bronzējumam slikta saistība ar zaļganpelēko krāsas slāni, tādēļ tas saglabājies tikai atsevišķu laukumiņu veidā. Zondāžas laukumos bronzējumu neiespējami atsegt, jo tas labi sasaistījies ar nākošo pārkrāsojuma slāni.

2. pārkrāsojums

Otrais pārkrāsojums ieturēts pelēcīgi zilā krāsu gammā. Karkasā, pildiņos un profillīstēs saglabāta iepriekšējā krāsojuma sistēma. Plakņu laukumu savstarpējās attiecības iezīmē tikai pelēcīgi zilās krāsas gaišāks un tumšāks krāsojums, bez profilu akcentēšanas.

Savdabīgs ir dekoratīvo griezumu estētiskais risinājums– ar niansēti brūnu krāsojumu paspilgtināts virsmas reljefs. Tas panākts ornamenta griezumu izvirzītās vietas atstājot brūni dzeltenā tonī, bet padziļinājumus krāsojot arvien tumšākus – līdz pat piesātinātam, tumši brūnam tonim. Tāds pats krāsojuma tehniskais paņēmiens, piemērots arī skulptūru un eņģeļu galviņu izpildījumā, tikai pielietojot attiecīgi sārti pelēku un pelēki baltu krāsu paleti.

Pelēki zilais – gaišais krāsojums klāts salīdzinoši biezākā slānī. Tas saglabājies nevienmērīgā biezumā, vietām ar lieliem zudumu laukumiem, vietām kā plāns slānis tieši uz satumsuša koka. Gaiši pelēki zilais krāsojums slikti sasaistījies ar iepriekšējo krāsojumu. Kopumā krāsas slānim liela nodilumu pakāpe.



Pelēki zilais – tumšais slānis uz atsevišķām virsmām (it īpaši, prospekta karkasa augšējā daļā) saglabājies labāk kā gaišais krāsojums. Cokola daļā un uz profillīstēm krāsojuma slānis vietām pilnībā zudis, vietām ar lieliem krāsas zuduma laukumiem. Krāsas struktūra rupjgraudaina, līdz ar to krāsojuma virsmā veidojas faktūra un slānis nav viendabīgs. Tumši zilais krāsojums labi sasaistījies ar apakšējiem melnajiem krāsas laukumiem. Savukārt, melnā krāsojuma vājā saistība ar oriģinālo krāsojumu, rada problēmas atdalīt zilo krāsas slāni. (*Skat. foto Nr.12 - lapas augšā*)

Brūnais niansētais krāsojums – no gaiši dzelteni brūna līdz tumši brūnam tonim, saglabājies ar vienmērīgi sīkiem krāsojuma zuduma laukumiem, tikai atsevišķās vietās vērojami lielāki krāsojuma zuduma laukumi. Kopumā, krāsojuma tehniskā maniere labi nolasāma. (*Skat. foto Nr.13.*)

Pelēki baltais niansētais krāsojums, uz attiecīgām detaļām, saglabājies salīdzinoši biezākā slānī, it īpaši spārnu krāsojumā, labi sasaistījies ar apakšējo krāsojuma virsmu vai pamatmateriālu (apakšējo slāņu zudumu vietās). (*Skat. foto Nr.14. - nākamajā lpp.*)

Eņģeļu sejas daļā krāsojums iegūst sārti pelēku nokrāsu, tas saglabājies plānā slānī. Krāsojumam cauri jūtama koka faktūra. Vietām tonālās nianses ļoti minimālas. Pelēki baltais niansētais krāsojums, uz visām virsmām saglabājies lielākā vai mazākā apjomā un krāsojuma tehniskā maniere labi nolasāma.

Šajā slānī, varam pilnībā identificēt skulptūru vēsturisko krāsojumu sistēmu (krāsojums vairāk vai mazāk saglabājies uz visām detaļu virsmām).



3. pārkrāsojums

Trešais pārkrāsojums ieturēts zaļganos toņos, ar bronzējumu akcentējot dekoratīvās un dažas konstruktīvās detaļas. Šajā pārkrāsojumā izmainīta krāsojumu sistēma. Profillīstēs parādās dzelteni baltas un bronzētas joslas.

Dekoratīvi ornamentālie griezumi bronzēti. slāni. Skulptūru un eņģeļu galvu sejas, rokas saglabā naturālo miesas krāsojumu tikai vēsākā gammā, tērpi iegūst pelēki baltu monotonu krāsojumu. Arī eņģeļu spārnu krāsojums tiek vēlreiz atkārtots tikai vēsākos toņos.

Ar bāli gaiši zaļo krāsu pārklātas visas karkasa un pildiņa plaknes, kā arī frīzes joslas fona krāsojums vidējā daļā. Krāsojums veikts biezā slānī, virsmā jūtamas otas vilcienu un saru pēdas. Pirms pārkrāsošanas virsma nav pilnībā attīrīta, dažāda veida sīki piemaisījumi krāsojumā veido virsmas faktūru. Krāsojums labi sasaistījies ar apakšējo slāni vai koksni (krāsojumu zudumu vietās) un saglabājies ar nelieliem krāsas zuduma laukumiem.

Zaļgani brūni dzeltenā krāsa klāta uz izvirzītām plaknēm plānā slānī, lai panāktu tonālās atšķirības plaknēs. Krāsojums nevienmērīgs gan krāsojuma biezumā, gan krāsas intensitātē.

Ar dzelteni baltu krāsu biezā slānī pārkrāsotas profillīstes visas joslas. Krāsojums labi saglabājies.

Ar bronzas krāsu akcentētas izvirzītās joslas profillīstēs. Bronzējums izmantots arī dekoratīvo kokgriezumu krāsojumā.

Profillīstēs bronzējums klāts plānā slānī, vispirms uzliekot plānu dzeltenā okera grunts slāni. Laika gaitā bronzējums satumsis, vietām nodilis un zudis. Kopumā slānim vāja saistība ar apakšējo krāsojumu.

Bronzējums ornamentālajos griezumos klāts plānā slānī uz virsmām bez gruntējuma. Laika gaitā tas satumsis vietām oksidējies un kļuvis zaļgans. Bronzējums satumsis, plānajam slānim cauri spīd apakšējais tumšais krāsojums. Bronzējumam vāja saistība ar apakšējo krāsojumu, lieli krāsojuma zuduma laukumi.

Ar vēsi sārtu toni krāsotas eņģeļu sejas, rokas un kājas. Pirms tam virsma sejas daļā apstrādāta ar līmi. Krāsojums klāts plānā slānī, tam cauri spīd apakšējais saglabājušais krāsojums. Uz rokām un kājām krāsojums vairāk satumsis, lieli zuduma laukumi.

Ar pelēki baltu krāsojumu plānā slānī atsvaidzināts skulptūru tērpu krāsojums. Virsma pirms krāsošanas nav attīrīta un krāsojumā dažādi piemaisījumi. Tas klāts nevienmērīgi, nevienādā biezumā, līdz ar to krāsojuma tā saglabātības pakāpe dažādās vietās ir dažāda, atsevišķās vietās lieli zuduma laukumi. Kopumā krāsojums labi sasaistījies ar iepriekšējo krāsojumu un to grūti atdalīt no iepriekšējā slāņa.

Zilgani balts niansēts krāsojums klāts uz eņģeļu spārniem, plānā slānī, atdarinot iepriekšējā krāsojuma manieri. Tas labi sasaistījies ar iepriekšējo krāsojumu, bet kopumā krāsojums drūpošs. Atsevišķi krāsojuma zuduma laukumi.

4. pārkrāsojums

Ceturtajā pārkrāsojumā prospekts zaudē vēl vairāk savu sākotnējo daudzkrāsainību – karkass un pildiņi iegūst monotoni tumši brūnu toni ar bronzējuma akcentiem profillīstēs un dekoratīvajos griezumos, skulptūras saglabā savu naturālo krāsojumu atsegtajās ķermeņa daļās, bet eņģeļu tērpi iegūst polihromu krāsojumu.

Tumši brūnais krāsojums tiek klāts vienlaidus uz karkasa, pildiņiem un profillīstēm biezā slānī, kā arī uz skulptūru matiem. Krāsojums sauss, slikti sasaistījies ar apakšējo krāsojumu, viegli atdalās no virsmas. Skulptūru matu krāsojuma slānis nevienāda biezumā, vietām atsedzas apakšējais krāsojums. Pirms pārkrāsošanas virsma nav pilnībā attīrīta, dažāda veida sīki piemaisījumi krāsojumā veido virsmas faktūru. Krāsojumā atsevišķi mehāniski bojājumi un krāsas izbiruma laukumi.

Spožais bronzējums klāts uz profillīstēm. Slānī vērojami lieli krāsojuma zuduma laukumi – apakšējā brūnā krāsojuma vājā saistība ietekmējusi bronzējuma saglabātību.

Skulpturālajos un ornamentālajos griezumos spožais bronzējums plānā slānī likts uz tonētas (dažādās



tonalitātēs) grunts slāņa. Ornamentālajos griezumos bronzējums klāts uz gaiši dzelteni zaļas grunts. Tā klāta uz neattīrītas virsmas, plānā slānī, dažādās intensitātes pakāpēs. Gruntējums labi sasaistījies ar bronzējumu, grūti atdalīt.

Skulpturālajos griezumu detaļās (spārnos, tērpa augšējā daļā) bronzējums klāts uz plānas gaišā okera krāsojuma. Okera slānim vāja saistība ar apakšējo krāsojumu, viegli atdalās, bet ļoti labi sasaistījies ar bronzējumu un grūti atdalīt kā atsevišķu slāni.

Pelēki baltā krāsa klāta skulptūru tērpa apakšējā daļā. Krāsojums nevienmērīgā biezumā, laba saistība ar apakšējo krāsojumu laukumiem.
(*Skat. foto Nr.15.*)

Māla sārts krāsojums izmantots pārkrāsojot galviņu un skulptūru sejas, rokas, kājas. Krāsojums izpildīts ar saru otu uz neattīrītas virsmas, jūtami



otas vilcieni. Krāsojums sauss, nevienmērīgā slānī, vietām atsedzas apakšējais krāsojums. Biezāks slānis klāts uz skulptūru rokām un kājām.
(*Skat. foto Nr.16.*)

Melns krāsojums izmantots frīzes joslas pamata plakne. Krāsojums veikts uz neattīrītas virsmas, gruži un putekļi veido virsmas faktūru. Krāsojums sauss, drūpošs, viegli atlec no pamatnes.

5. pārkrāsojums

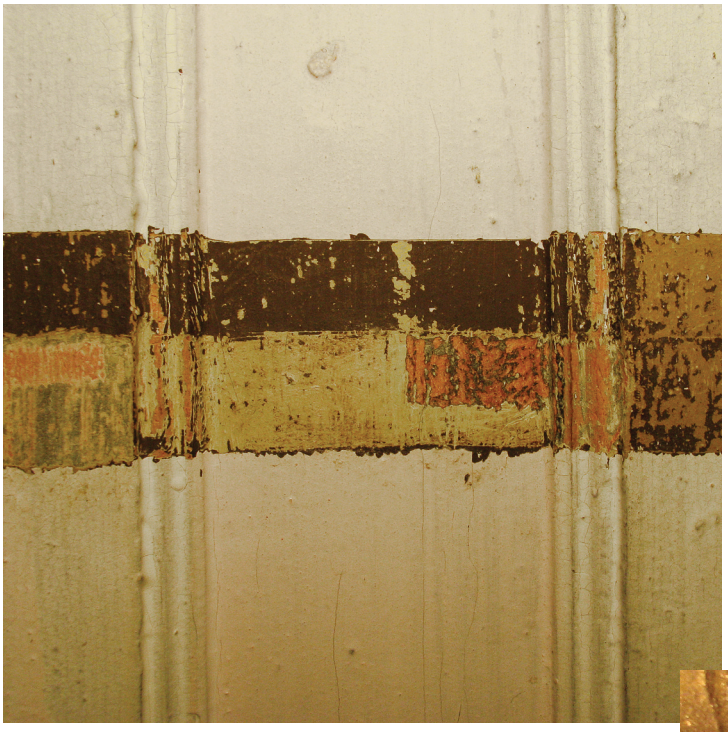
Piektais pārkrāsojums tonāli krasi tonāli atšķirīgs iepriekšējam krāsojumam. Prospekts iegūst vēsi baltu un sārti baltu krāsojumu ar gaišākiem un tumšākiem violeti sarkaniem akcentiem frīzes fona



plaknē. Skulptūras un galviņas krāsojumā saglabāts naturāls miesas tonis, spārni bronzēti. Skulptūru tērpos nosacīti saglabāta iepriekšējā krāsojumu sistēma – balts un brūni dzeltens krāsojums (atdarinot bronzējumu).

Vēsi balts krāsojums tiek klāts biezā, nevienmērīgā slānī vienlaidus uz karkasa izvirzītajām plaknēm, pildiņiem un profillīstēm.
(*Skat. foto Nr.17.*) Vietām cauri jūt apakšējo tumšo krāsojumu. Krāsojums veikts uz neattīrītas virsmas, tam slikta saistība ar iepriekšējo krāsas slāni. Dažāda veida sīki piemaisījumi krāsojumā veido virsmas faktūru. Krāsojumā atsevišķi mehāniski bojājumi un krāsas izbiruma laukumi.

Sārti violeti balts tonis izmantots karkasa un pildiņu padziļināto plakņu krāsošanai. izpildījums



putekļi un netīrumi. Netīruma slānis sasaistījies ar bronzējuma slāni. (*Skat. foto Nr.20.*)

Gaišāki sārts niansēts krāsojums biezā, nevienmērīgā slānī klāts uz skulptūru atsegtajām ķermeņa daļām. Skulptūru un galviņu sejas daļā krāsojums veikts modulējot formu. Krāsojumā otas saru vilcienu pēdas, vietām atsedzas apakšējais krāsojums. Krāsojums nekvalitatīvs – veikts uz neattīrītas virsmas. Kopumā zem biezā krāsojuma slāņiem pazūd griezuma plastika. (*Skat. foto Nr.21. - nākamjā lpp.*)

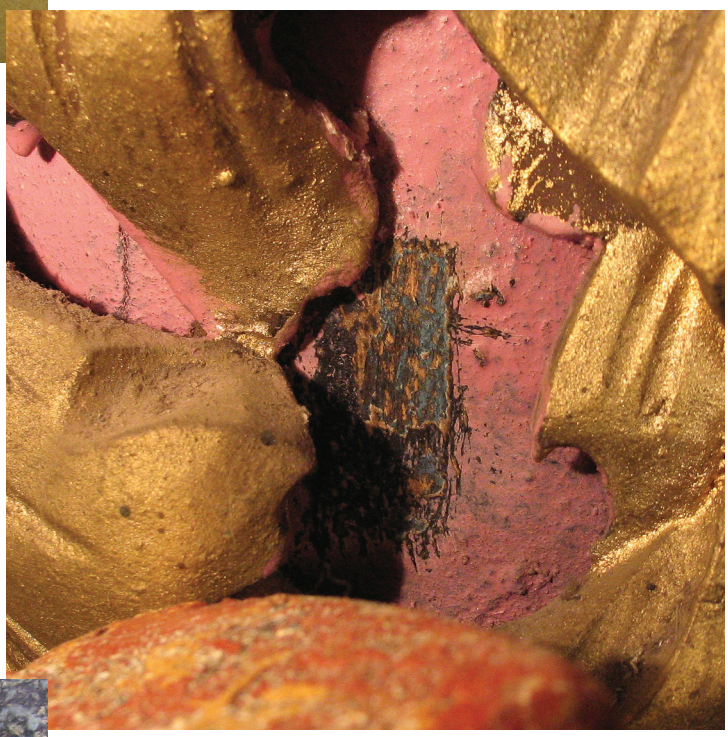
Sinepju brūni dzeltens tonis izvēlēts eņģeļu tērpa augšējās daļas krāsojumā, kas tonāli līdzīgs iepriekš klātajam bronzējumam. Krāsojums



ļoti paviršs – krāsa nav pienācīgi sajaukta – līdz ar to krāsojums raibs, katra plakne savā toņu gradācijā. Krāsojuma tehniskā stabilitāte un saglabātība analoga vēsi baltajam krāsojumam. (*Skat. foto Nr.18.*)

Violeti sarkans gaišāks (centrālā daļā) un tumšāks (galos) krāsojums frīzes joslas pamata plaknē klāts biezā slānī. Krāsots uz neattīrītas virsmas. (*Skat. foto Nr.19.*) Krāsojums labi sasaistījies ar apakšējo krāsojumu un grūti atdalīt. Krāsojot pamata plakni, notraipīti griezumi un blakus esošās virsmas.

Bronzas krāsojums vēlreiz uznests plānā slānī uz dekoratīvajiem kokgriezumiem, eņģeļu spārniem un taurēm. Dekoratīvie griezumi īpaši izceļas uz violeti sarkanā frīzes fona krāsojuma. Bronzējums satumsis, pelēcīgs. Kopumā daudzo pārkrāsojumu slāņu veidojošās faktūras padziļinājumos sakrājušies



klāts biezā slānī uz neattīrītas virsmas. Krāsa sausa, rupjiem pigmentu graudiem, drūpoša. Jūtami saru otas vilcieni, kas kopā ar dažāda veida piemaisījumiem veido krāsojumā faktūru.
(*Skat. foto Nr.22. - nākamjā lpp.*)

Pelēcīgi balts niansēts krāsojums plānā slānī izmantots eņģeļu tērpu apakšējai daļai. Tas klāts nevienmērīgi kā atsvaidzinot iepriekšējo krāsojumu, mazliet tumšāku toni iesedzot kroku padziļinājumos. labi sasaistījies ar iepriekšējo krāsojumu un kopumā ar to veido labi saglabājušos krāsojumu slāni.
(*Skat. foto Nr.23. - nākamjā lpp.*)

Visas ērģeļu prospekta un apbūves virsmas sedz biezs netīrumu slānis, īpaši augšējās skulptūras un horizontālās plaknes.



att. 21



att.22

Ērģeļu prospekta izpētes rezultātu kopsavilkums un secinājumi



att. 23

Pamatmateriāls

Skaistkalnes katoļu baznīcas ērģeļu prospekta un apbūvēs karkass un rāmja – pildiņi izgatavoti no skuju koks, bet dekoratīvās detaļas – ornamentālie un skulpturālie griezumi no liepas (vai bērza) koka. Laika gaitā ir nomainītas arī atsevišķu dekoratīvo detaļu fragmenti un daļas izmantojot skuju koku (labojumi eņģeļu atribūtikā un spārnos, citas rekonstrukcijas nav pilnībā apzinātas).

Prospekta cokola daļā un instrumenta apbūves sānu un aizmugures daļās ir veikti pārveidojumi sakarā ar instrumenta pārbūvēm (konkrētās izmaiņas jānosaka turpmākā izpētes un restaurācija gaitā).

Skulptūru koksnē vērojamas dziļas plaisas. Atdalījušās detaļas sastiprinātas nekvalitatīvi – ar naglām. Skulptūrās koksne vietām izdēdējusi, it īpaši skulptūru roku daļā.

Grunts.

Ērģeļu prospekta un apbūves detaļu gruntēšanai izmantotas netradicionāli trīs tonāli atšķirīgas gruntis, atkarībā no paredzētā apdares krāsojuma. Gruntējumam kā saistviela izmantota līme. Grunts saglabātības pakāpes ir dažādas, bet kopumā labi nolasāma.

Oriģinālais krāsojums.

Sākotnējais jeb oriģinālais krāsojums ir pilnībā konstatējams, kaut atsevišķās detaļās (piemēram, skulptūrās) tā saglabātības pakāpe ir visai minimāla – atsevišķi mazi laukumiņi.

Pārkrāsojumi.

Kopumā ērģeļu prospekts tiek pārkrāsots piecas reizes izmainot gan krāsojumu sistēmu, gan tonālo krāsu paleti. Krāsojumu slāņu saglabātība un tehniskais stāvoklis ir dažāds gan vienā krāsojumu sistēmā , gan atsevišķo detaļu krāsojumā. Kopējo ērģeļu prospekta krāsojumu sistēmu hronoloģisko ainu, varēja noteikt tikai apkopojot visu detaļu zondāžu rezultātus un tos secīgi sakārtojot. Rezultātā var secināt: pirmās divas krāsojuma sistēmas var noteikt, bet krāsojumu saglabātības pakāpe dažāda.

Tabula **Nr.1.**

Ērģeļu prospekta krāsojumu sistēmas karkasā, rāmja- pildiņos un profillīstēs

Krāsojumu secība	Karkass			Rāmja- pildiņš			Profillīstes
	Pamata un izvirzītās plaknes	Profils	Padziļinātās plaknes	Rāmis	Profils	Pildiņš	
Ķieģeļu sarkana līmes **grunts**	+	+	+	-	-	-	-
Sarkani brūna līmes **grunts**	-	-	-	+(?)	+(?)	+(?)	+
Balta krīta līmes **grunts**	-	-	-	-	-	-	-
Brūni sārti balts (iespējams marmorējums)	+	-	-				-
Gaiši brūni sarkans	-	+	+				+
Spilgti oranžs	-	+	-		+		-
Dzeltens okers	-	-	-				+ un zeltījums (?)
Zaļgani balts	+	+	-				+
Melns	-	-	+				+
Pelēki zils (gaišs)	+	?	-				+
Pelēki zils (tumšs)	-	?	+				+
Bāli gaiši zaļš	+	+	+				-
Zaļgani brūni dzeltens	+	-	-				-
Dzelteni balts	-	-	-	-	-	-	+
Dzeltenais okers+ bronzējums	-	-	-	-	-	-	+
Tumši brūns	+	+	+	+	+	+	+
Bronzējums	-	-	-	-	-	-	+
Vēsi balts	+	+	-	+	+	+	+
Sārti violeti balts	-	-	+	-	-	+	-

Ērģeļu prospekta krāsojumu sistēmas dekoratīvajos griezumos un skulptūrās

Tabula **Nr.2.**

Krāsojumu secība	Dekoratīvie griezumi		Skulpturālie griezumi				
	Ornaments	Fona plakne	Kājas, rokas, seja	Tērps	Mati	Spārni	Atribūti (vijoles)
Ķieģeļu sarkana līmes **grunts**	-	+(?)	-	-	-	-	-
Sarkani brūna līmes **grunts**	-	-	+	-	-	-	+taure (fragmentari)
Balta krīta līmes **grunts**	+	-	-	+	+	+	+(saglabāj. sānu malās)
Dzeltenais okers	+	+	-	+	+	+	+(atsevišķas detaļas)
Zeltījums	+	-	-	+(?)	?	+	+(atsevišķas detaļas)
Krāsojums	-	-	?	-	-	-	?
Zaļganpelēks	+	-	-	-	+	-	-
Melns	-	+	-	aizmugurē	-	-	+(atsevišķas detaļas)
Bronzējums	+	-	-	?	-	-	-
Gaiši dzelteni brūns	+	-	-	-	+	-	-
Brūns-niansēts (tumšāks padziļinājum.; izvirzītās virsmas- gaišākas)	+	-	-	-	-	-	-
Tumši zils	-	+	-	-	-	-	-
Pelēki balts dažādās intensitātēs	-	-	+ ; sārti pelēks	+ (plāns)		+	+ (taure; vijole)
Zilgani balts dažādās intensitātēs	-	-	-	-	-	+	-
Vēsi sārts	-	-	+uz dzeltenīga saistv.	-	-	-	-
Satumsis bronzējums	+	-	-	-	-	-	-
Bāli gaiši zaļš (atsevišķ. virsmas sānos)	-	+	-	pelēk.balts	-	-	gaiši pelēks (vijole)
Zaļgani brūni dzeltens	-	+	-	-	-	-	+ ar bronzu (taure)
Māla sārts	-	-	+	pelēk.balts	-	-	-
Dzelteni zaļš (nevienmērīgs)	+	-	-	okers	-	-	+(taure)
Bronzējums spožs	+	-	-	+	-	+satumsis	+ taure ; vijole
Melns	-	+	-	-	-	-	+ vijole
Tumši brūns	-	-	-	-	+	-	sarkani brūns(vijole)
Pelēcīgi balts (niansēts)	-	-	-	+otas vilc.	-	-	-
Sinepju brūni dzeltens (gaišs)	-	-	-	+otas vilc.	-	-	-
Gaišāki sārts(niansēts)	-	-	+ otas saru vilcieni	-	-	-	-
Bronzējums – pelēcīgs, netīrs	+	-	-	-	-	+	+; laka dzelteni brūna
Violeti sarkans- gaišs	-	+	-	-	-	-	-
Violeti sarkans- tumšs (malējās virsmas)	-	+	-	-	-	-	-

Tabula Nr.3.

Cokola statņa (malējā) hronoloģiskais krāsojums

Krāsu slāņu secība	Mala	Profils	Padziļinātā plakne
Uz koka varētu būt **ķieģeļu sarkana grunts** (grūti identificējama) , atsedzas uz sānu stabuļu torņu grīdas apakšējās (ārējās) virsmas (saistviela līme (?)			
Brūni sārti balts	+iespējams marmorējums	–	–
Gaiši brūni sarkans	–	+	+ lazējošs
Spilgti oranžs	–	+lieli zudumi	–
Zaļgani balts	+ plāns	+lieli zudumi	–
Melns	–	–	+
Pelēki zils gaišs	+ maz saglabājies	?	–
Pelēcīgi zils tumšs	–	?	+
Bāli gaiši zaļš	+	+	+
Zaļgani brūni dzeltens	+	–	–
Tumši brūns	+	+	+
Bronzējums	–	–	–
Vēsi balts	+	+	–
Sārti violeti balts	–	–	+

- **Prospekta galvenās dekoratīvās daļas statņa atsegumā labāk redzams padziļinājuma plaknes krāsojums.**
- **Brūni sārti baltais krāsojums varētu būt marmorējums – vislabāk slānis saglabājies uz šķēršļa zem vidējā stabuļu torņa.**
- **Sarkani brūnais plānais krāsojums vislabāk saglabājies uz sānu stabuļu torņa grīdas apakšējās plaknes.**
- **Gaiši zaļais plāns**
- **Gaiši zilais plāns slānis detaļās; biezāks un drūpošāks – tumši zilais krāsojums.**

Tabula Nr.4

Dekoratīvo griezumu hronoloģiskais krāsojums

Krāsojumu secība	Vīnogu ķekars	Stab. torņa grīdu sedzošais ornaments	Mazais kokgriezums
Balta krīts – līmes grunts	+biezs slānis; izdrup. laukumi	+biezs slānis	+plānāks slānis
Okers	+ vietām satumsis	+	+
Zeltījums	+	+	+
Zaļganpelēks	+	+	+
Bronzējums	+	+	+
Brūns (tumšāks padziļinājumos un izvirzītās gaišākas)	+	+	+
Bronzējums satumsis	+	+	+
Dzelteni zaļš (nevienmērīgs)	+plāns slānis	+plāns slānis	+plāns slānis
Bronzējums spožs	+	+	+
Bronzējums pelēcīgs (netīrs)	+	+	+

Tabula Nr.5.

Cokola eņģeļa galviņa ar spārnu hronoloģiskais krāsojums

Krāsojumu secība	Cokola eņģeļa mati	Cokola eņģeļa spārns	Cokola eņģeļa seja
Sarkani brūns grunts	–	–	+ **līme**
Balta krīta –līmes grunts	+	+	–
Balts plāns slānis	–	–	+ iespējams naturāls gaišs krāsojums(?)
Gaišāki brūns	+	–	–
Okers	–	+	–
Zeltījums	–	+	–
Zondāžu laukumos pirmā pārkrāsojuma slāņi nav identificēti			
Balts; pelēks	–	+	–
Sārti pelēks	–	–	+(maz saglabājies)
Dzeltenīgi brūns	+	–	–
Dzeltenīgs saistv. sl.	–	–	+atsevišķi laukumi
Vēsi sārts	–	–	+monotons krāsoj.(?)
Zilgani balts	–	+	–
Māla sārts	–	–	+
Tumši brūns	+	–	–
Bronzējums spožs	–	+ **satumsis**	–
Tumšāki sārts	–	–	+atsevišķās vietās kā atsvaidzinot, rupji saru vilcieni
Bronzējums pelēcīgs	–	+ (netīrs)	–

Tabula Nr.6.

Cokola rāmja – pildiņa hronoloģiskais krāsojums

Krāsojumu secība	Pildiņa rāmis	Pildiņa spogulis	Profillīste
Dzelteni balts	atsevišķi laukumi	grūti identificējams	maz saglabājies
Krēmīgi balts		+ atliekas, rupjgraudains	+ atliekas, rupjgr., bet nav zem nākošā slāņa
Pelēki zaļš (1.*)	+ atliekas, plāns		
Dzelteni oranžs			+ atsevišķos laukum.
Zaļganpelēks – tumšāks (2.*)	+ detaļas apakšējā daļā dzelteni zaļganp.		+
Zaļganpelēks – gaišāks		+	
Brūns		+aizkrāsoti uzraksti	
Tumši brūns	+ **biezs**	+ **biezs**	+ **biezs**
Vēsi balts	+	+	+
Sārti balts		+	

Tabula Nr.7

Eņģeļa skulptūras hronoloģiskais krāsojums

Krāsojumu secība	Ķermeņa atklātās daļas			Tērps		Mati	Spārni
	Seja	Kājas	Rokas	Augšējā daļa	Apakšējā daļa		
Balta krīta-līmes **grunts**	-	?	-	+saglabājušies aizmugures daļā- maliņa	+ saglabājušies aizmugures daļā- maliņa	+ (koks gaišs)	-
Sarkani brūna **gr**	+	?	+	-	-	-	-
Dzeltens okers	-	-	-	+(tāpat kā grunts	+ (tāpat kā grunts)	+	-
Zeltījums	-	-	-	+grūti ident.	+ grūti ident.	+ grūti ident.	-
Krāsojums	?	?	?	-	-	-	-
Zaļganpelēks	-	-	-	-	-	+	-
Pelēki balts	+ det.dabīgi kr.(?)	-	+	-	-	-	+niansēts
Pelēki balts (tumšāks)	-	+(kā tērpā)	-	+plāns, tikko jaušams	+ biezāks slānis	-	
Zilgani balts (vēss)	-	-	-	+	+	-	+ niansēts
Vēsi rozā	+plāns slānis	+maz saglabāj.	+	-	-	-	-
Tumši brūns	-	-	-	-	-	+(gaišāks)	-
Pelēki balts (vēss)	-	-	-	-	+	-	-
Okers	-	-	-	+	-	-	-
Bronzējums	-	-	-	+	-	-	+ satumsis
Māla sārts	+	+tumšāks	+	-	-	-	-
Tumši brūns	-	-	-	-	-	+	-
Pelēki balts (niansēts)	-	-	-	-	+ rupjas otas vilcienu pēdas	-	-
Bronzējums	-	-	-	-	-	-	+
Gaišs sinepju	-	-	-	+otas vilcieni	-	-	-
Gaišāki sārts (niansēts)	+ vietām (rupji otas vilcieni)	+ vietām (rupji otas vilcieni)	+ vietām (rupji otas vilcieni)	-	-	-	-

Tabula Nr.8

Frīzes pamata joslas un apakšējās profillīstes joslu krāsojums

Krāsojuma secība	Frīzes pamata josla		Profillīstes joslas (secībā no augšas)				
	Joslas vidējā daļā	Joslas galos	Izliektā	Taisna plakne	Ieliekta	"S" veida	Izliekta
Ķieģeļu sarkana līmes **grunts**	+	+ fragmentāri	+ fragmentāri	+ fragmentāri	+ fragmentāri	+ fragmentāri	+ fragmentāri
Dzeltenais okers	+	-	+	+	+	-	-
Brūni sārti balts	-	+	-	-	-	-	-
Zeltījums	-	-	?	?	?	-	-
Gaiši brūni sarkans	-	-	-	-	-	+	+
Zaļgani balts		?	?	?	+	+	-
Melns	+	-	-	-	-	-	+
Tumši zils	+	+	-	-	-	+	+
Gaiši zils	-	-	+	+	?		
Dzeltenīgi balts okers	-	-	+	+	+	+	+
Bronzējums	-	-	+ satumsis, lieli zudumi	+ satumsis, lieli zudumi	-	-	-
Zaļgani brūni dzeltens	+	-	-	-	-	-	-
Bāli gaiši zaļš	-	+	-	-	-	-	-
Tumši brūns	-	-	+	+	+	+	+
Bronzējums	-	-	+	+	-	-	-
Melns	+	+	-	-	-	-	-
Balts	-	-	+	+	+	+	+
Sarkani violets -gaišs	+	+	-	-	-	-	-
Sarkani violets- tumšs	-	+	-	-	-	-	-

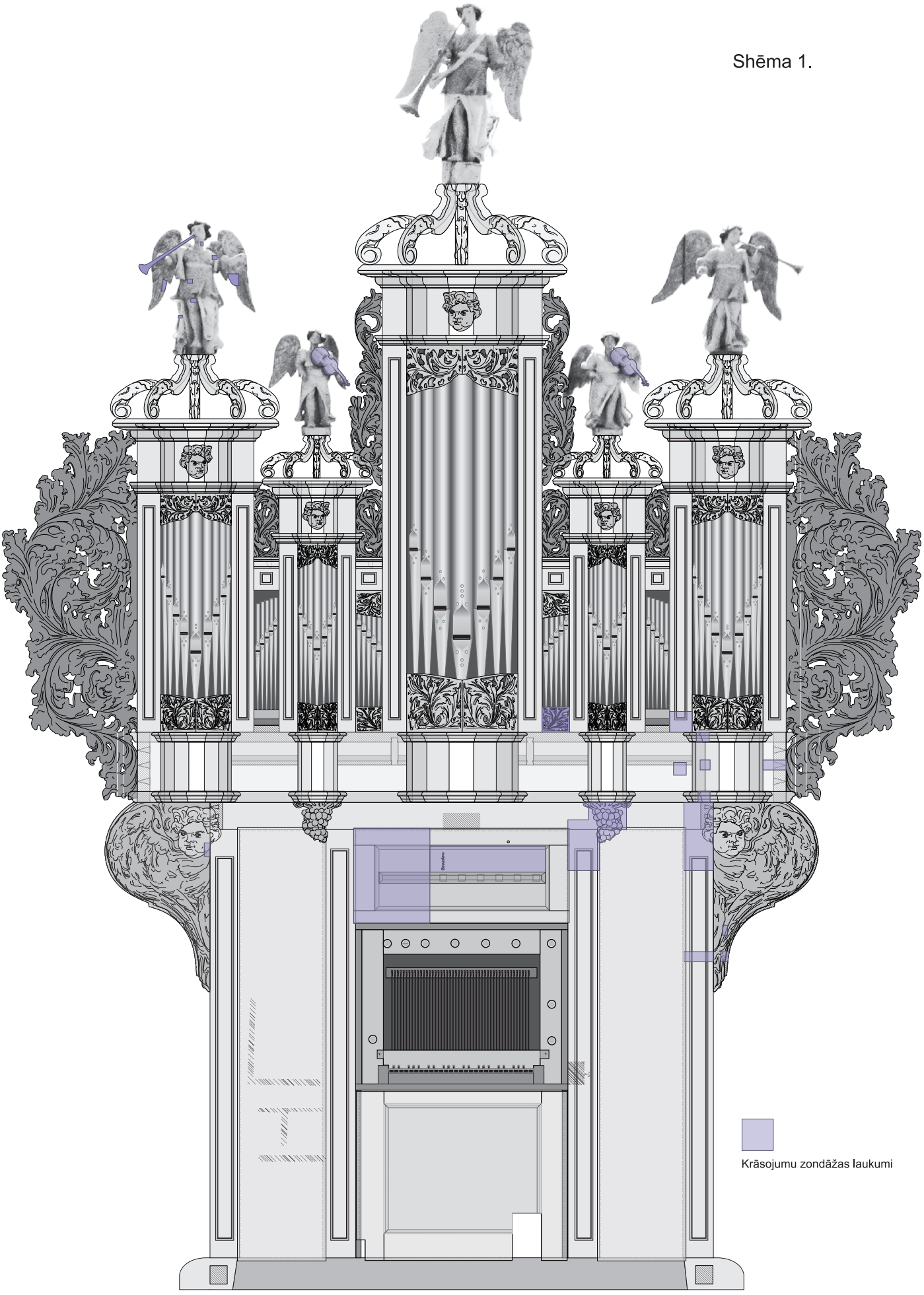
Eņģeļu atribūtu - vijoļu hronoloģiskais krāsojums - Vijole Nr.1. **Tabula Nr.9.**

Krāsojumu secība	Vijoles korpuss			Grifs			Skaņojamās tapiņas	Plāksnīte (Stīgu balsts)	Stīgas
	Virspuse	Sānu mala	Reljefā maliņa	Virspuse;det. stīgu stiprin.	Apakšpuse (sāns)	Noslēdzošā daļa			
Krīta,līmes gr.	-	biezs,vienmēr.	-		+	-	-	-	-
Brūndzelt.okers	-	plāns,plaisas	okers- maz	-	+	-	-	-	-
Zelts	-	vāja adhēzija	maz	-	-	-	-	-	-
Melns	-	-	-	+ plāns	-	-	+ plāns	-	-
Gaiši pelēks	biezāks kā sānu malās	nevienmērīgs iegājis matpl.	nevienmērīgs	-	fragmentāri	-	-	-	-
Melns	-	-	-	nevienmērīgs	-	-	+ plāns	-	-
Gaiši pelēks	+	+	+	-	+	-	-	-	-
Sarkanbrūns	+ (tapas kr.)	nevienmērīgs	+	-	fragmentāri	+ (2x)	+vietām	-	-
Bronzējums	-	-	-	+vietām	-	-	-	+ vietām	+satumsis
Melns	+rezonatori	-	-	+ nevienāds tikai virspusē	-	-	-	-	-
Laka- brūna	+	vietām	+	-	-	-	-	-	-
Krāsu notecējumi	+	+	-	bronzējums	-	bronzējums	-	-	+

Vijole Nr.2.

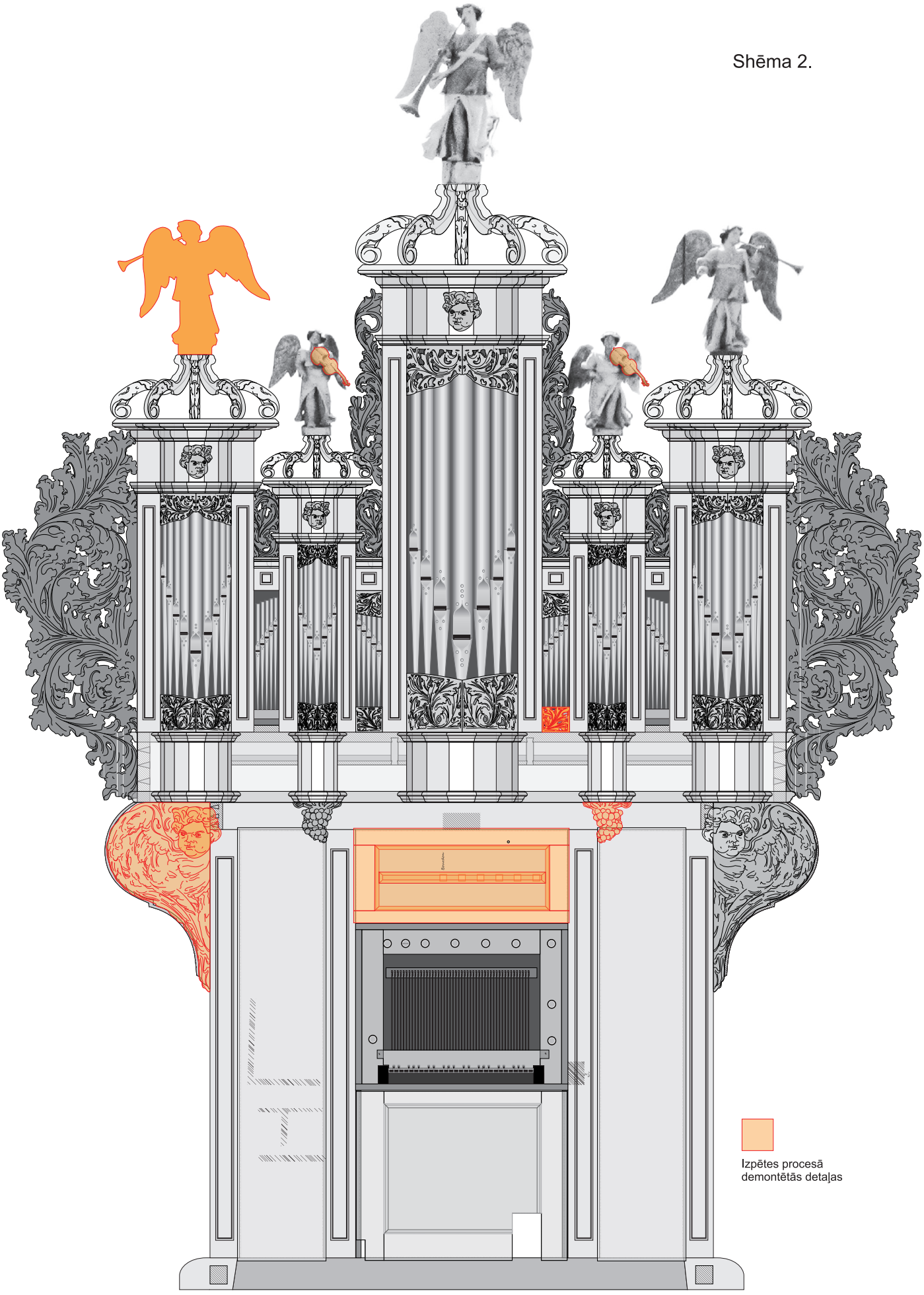
Krāsojumu secība	Vijoles korpuss			Grifs			Skaņojamās tapiņas	Plāksnīte (Stīgu balsts)	Stīgas
	Virspuse, tapiņa	Sānu mala	Reljefā maliņa	Virspuse	Apakšpuse	Noslēdzošā daļa			
Krīta līmes grunts	-	+	+fragmentāri	-	-	-	-	-	-
Brūndzeltens okers	-	+plāns	+maz	-	-	-	-	-	-
Zelts	-	+ vietām	maz.	-	-	-	-	-	-
Melns	-	-	-	nevienmērīgs	-	-	-	-	-
Gaiši pelēks	+ plāns, uz netīr.	+plāns	nevienmērīgs	-	-	-	-	-	-
Melns	-	+fragment.	-	-	-	-	-	-	-
Sarkanbrūns	+saplaisāj.	+saplaisājis	+	-	+ sauss	+sauss	+iekrāsojies	-	-
Bronzējums	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Melns	+rezonator.	-	-	-	-	-	+ plāns	-	-
Laka- brūna	+	+ nevienmēr.	+	bronzas nopil.	-	bronzas nopil.	-	bronzas nopil.	bronza fragm.

Shēma 1.



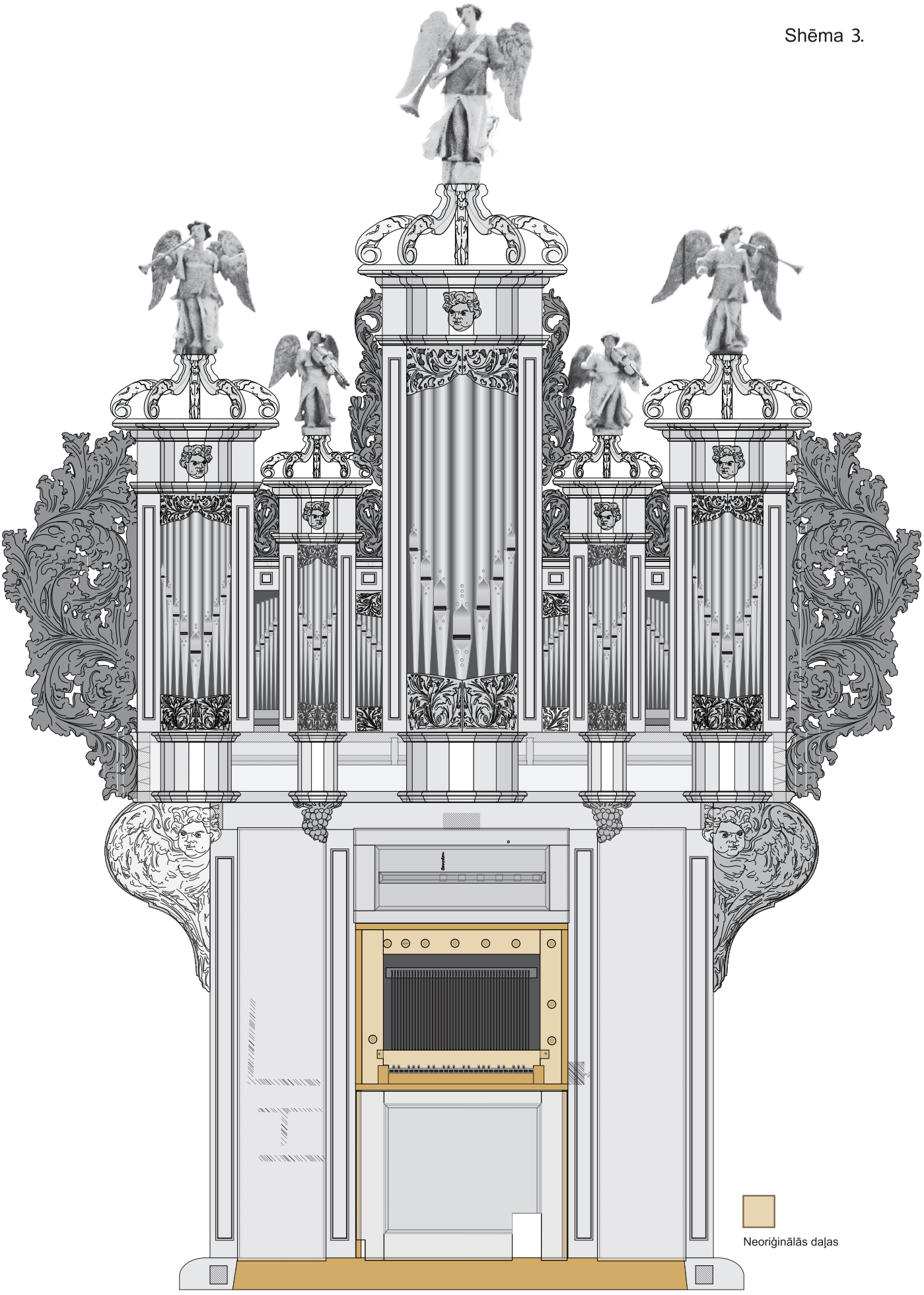
Krāsojumu zondāžas laukumi

Shēma 2.

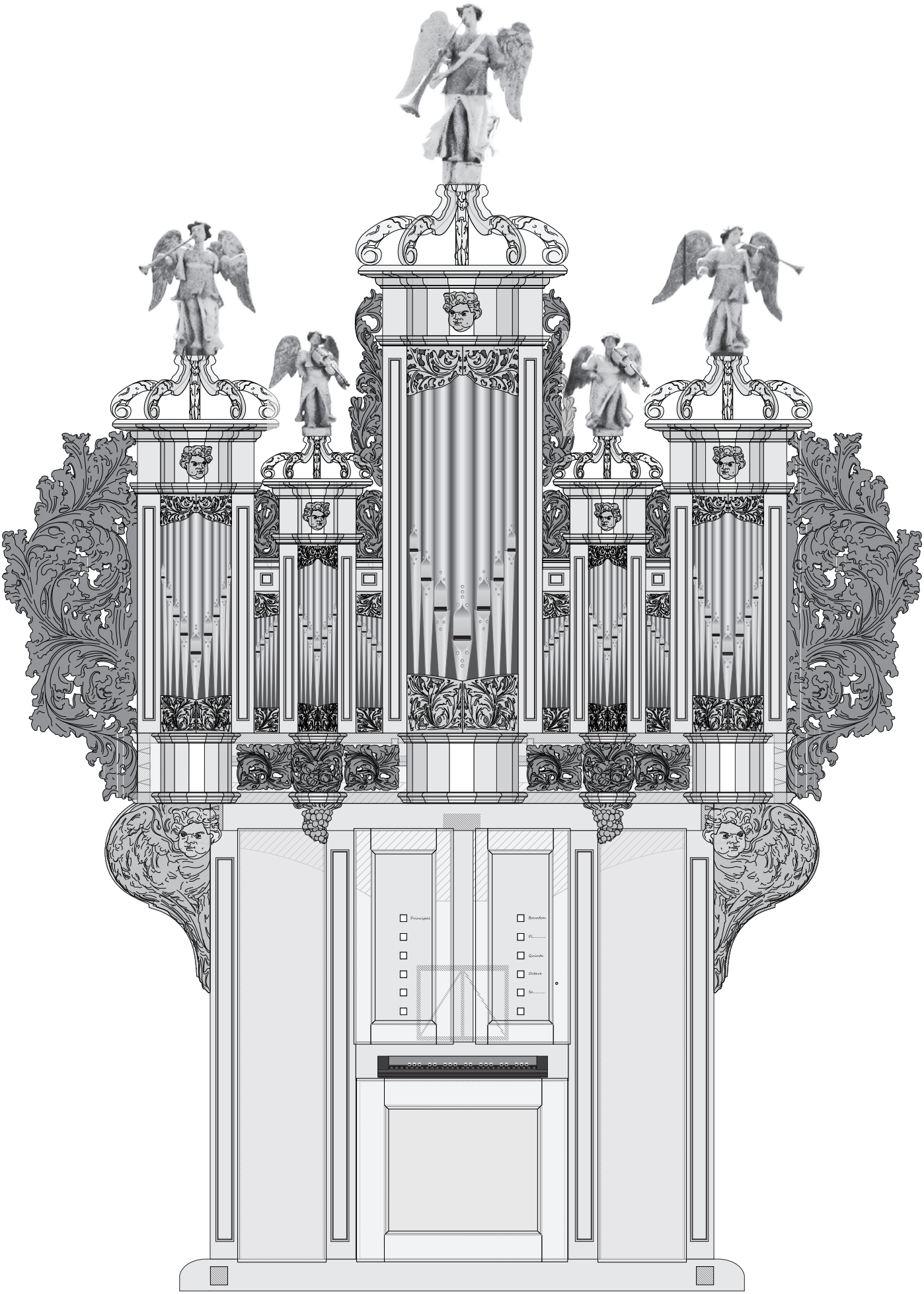


Izpētes procesā demontētās detaļas

Shēma 3.



Ērģeļu prospekts - rekonstrukcija





Pildiņš, kurā oriģinālā atrodas reģistru ieslēgi, saglabājies viens no diviem, atradies labajā pusē virs klaviatūras.



Atsegtie krāsu slāņi,
un fragmentāri redzamie reģistru nosaukumi uz papīra.





Reģistru nosaukumu rekonstrukcija - darba stadijā

Bordon

Flautraver

Flautada
Flautadito
Flautado
Flautim
Flautina
Flautino
Flautone
Flautonne

Quinta

Octave

Sedecim

Serpent
Sertin
Sesquialter
Shalomo
Shawm
Siefflit
Siefflöt
Sifflet
Sifflöt[e]
Sifflöte

		Schreier	
Scarf	Second ...	Schreyer	
Scarpa	Sedecima	Schufflet	
Schallflöte	Sedetz[e]	Schwägel	
Schallmey	Sept-Terz	Schwebung	
Schalmei	Septerz	Schwegel	

Skaidri nolasāms ir tikai pirmais burts "S" - pārējais tiek skatīts un analizēts dažādos spektros, kā arī meklēts pēc iespējamās analogijas